

על יציאת מצרים, על חירות ועל ספרות

סלמאן מצאלחה

אם תרצו, כן זו הגדה

ואלה החוקים

ואלה החוקים אשר צוו אמות
העולם, ללמד אתכם לעשות
בארץ אשר אתם
חוזרים שמה לרשתה.
למען תירא
את האו"ם מצילה,
לשמר את כל חקויו
אשר אנוכי מצוה, אתה
ובנה ובתה ובני ביתה
כל ימי חייה, ולמען
ייראון ימיה
וישמחון ילדיה.

ושמעת ישמעאל,
ושמרת לעשות אשר
ייתב לך ואשר תרבונו מאד
כאשר דבר האו"ם מצילה
ומציל אבותיה לך,
ארץ רבת שרב שאכלת בה
מרוד וקש.

שמע ישמעאל,
האזור לצרנו, אתה בוד.
ואהבת את האו"ם מצילה,
בכל לבכה ובכל נפשך
ובכל מאדך.
והיו הדברים האלה
אשר אנכי מצוה היום
על לבכה, ושוננתם לבנה
ודברת בם, בשבתך
מול הטלויזיה בביתה,
ובלכתך בדרך לעבודה
ובשכבך נאנח על גבה
ובקומך.

והיה כי יביאך האו"ם אל הארץ
אשר נשבע לאבותיה,
לאברהם לאסחאק וליעקוב,
לתת לך, ערים גדולות וטובות
אשר בנית ובתים מלאים כלי-טוב

אביב בארץ, כמעט קיץ. הימים - ימים שלפני הפסח.
לפני כשלוש שנים התחולל במצרים גל מחאות. כחלק ממה שמכונה "האביב
הערבי" יצאו התושבים להפגנות המוניות שמוקדן בכיכר א-תחריר שבקהיר.
בסופו של דבר, אחרי גל מחאה חסר תקדים, הוריד הצבא את נשקו והנשיא
חוסני מובראכ התפטר מתפקידו (מאז היתה הפיכה נוספת במצרים, כנגד שלטון
האחים המוסלמים, ולא נראה מופרך כי במידת הצורך תתחולל הפיכה נוספת).
המאמר המרכזי בגליון הזה מנסה לאתר עקבות מקדימים בספרות המצרית למה
שהתחולל במצרים באותו אביב ערבי.

הקורא בספר המקסים מונית מאת האלד אלח'מיסי, שראה עתה אור בעברית,
היה עם הופעתו במצרים לרב מכר אף נחשב כמנבא המהפכה, מתרשם ממחנק
המשטר הרוחני, אבטלה, יוקר מחיה, שחיתות נרחבת. כל אלה הוציאו עם רב
לרחוב - בסוג של יציאת מצרים, אם תרצו. ויש אומרים כי תרמו לכך גם
האוריינות הגבוהה, הרשתות המקוונות - השכלה, קורא וכתוב, אם תרצו.

דורית גוטספלד במאמרה על מגמות חדשות בכתיבת ספרות ערבית בישראל
עומדת גם היא על מגמת שחרור, המושפעת מהמתחולל בעולם הערבי.
המשורר הסורי ניזאר קבאני הרבה לדבר על שחרור האשה כחלק ממגמת שחרור
של העם הערבי כולו. "מהי המולדת הזו, שמחקה את סעיף האהבה מתוכנית
הלימודים, שביטלה את השירה ואת עיני הנשים?" כתב.
צבי גבאי מתייחס לתוכנית הלימודים בישראל דווקא, ושולל מכל וכל את מגמת
הצמצום בלימודי הערבית שמגלה משרד החינוך, משום שכדי להבין את הזולת,
עליך לקרוא גם את משודיו.

הגליון נפתח במחזור שירים של סלמאן מצאלחה, "אם תרצו, כן זו הגדה".
ההגדה של מצאלחה מופנית דווקא לישמעאל, בקריאה נגד אלימות, לטובת
סליחה ותקווה, ולטובת כינון של הסכמים מסודרים בחסות האו"ם. מחזור
השירים מסתיים בחיך מסוים, ובתלונה האופיינית - "חבל שלא נשארנו בגולה
הדוויה" (כרגיל, לטובת סיר הבשר). אך יציאת מצרים (כמיתוס או כמצויאות)
אכן היתה סדרה של אירועים שבסופם יצא עם מעבדות לחירות, והיא עומדת
כסמל כלל אנושי לניצחון של רוח האדם.

*

לפני שבוע הלכה לעולמה המשוררת והאמנית אסתר אייזן. נותרו באמתחתנו
שני שירים שלה, והם מובאים בגליון זה (ראה עמ' 13). יהי זכרה ברוך.

קריאה נעימה

מיכאל בסר, עמית ישראלי-גלעד

לכבוד אגודת סופרים ואמנים — עתון 77
ת"ד 51208 ת"א 67137
iton77@actcom.co.il
אבקש מנוי לשנת 2014
שם ושם משפחה.....כתובת.....טלפון.....
מצורפת המחאה על-סך 280 ש"ח עבור מנוי כולל משלוח